

Інформаційний бюлетень з практики Суду 68

Жовтень 2004

Edwards i Lewis проти Сполученого Королівства [ВП] - 39647/98 і 40461/98

Рішення від 27.10.2004 [ВП]

Стаття 6

Кримінальне провадження

Стаття 6-1

Справедливий судовий розгляд

Нерозкриття прокурором, з огляду на громадський інтерес, доказів, які могли виявитись необхідними для захисту у справі, де мала місце «пастка»: *порушення*

Факти: Першого заявника було визнано винним у порушенні законодавства про обіг наркотичних речовин після того, як його заарештували у компанії двох таємних агентів поліції. Оскільки заявник виявився єдиним підсудним, то він підозрював, що інші учасники правопорушення були таємними агентами поліції або інформаторами, які діяли за вказівками поліції. До початку судового розгляду сторона обвинувачення повідомила стороні захисту, що під час досудового розслідування було подано прохання про надання дозволу на нерозголошення певних доказів. Не заслухавши думку сторони захисту, суддя, котрий розглядав згадані докази, дійшов висновку, що вони не становлять жодної користі для захисту, і що існували справжні міркування громадського інтересу, які виправдовують їх нерозкриття. Суддя, який розглядав справу за суттю, заслухавши зауваження, надані адвокатом сторони захисту, залишив це рішення в силі. Пізніше до нього звернулись із клопотанням про виключення із доказової бази свідчень згаданого таємного агента поліції на тій підставі, що заявник скоїв правопорушення, у якому його було обвинувачено, внаслідок влаштованої пастки. Це клопотання було залишене без задоволення. Заявник оскаржив вирок, яким його було визнано винним, але Апеляційний суд, вивчивши нерозголошені докази, залишив його апеляцію без задоволення.

Другий заявник, якого було визнано винним у тому, що він на замовлення дістав фальшиві банкноти, теж під час судового розгляду стверджував на свій захист, що його затягли у пастку таємні агенти або інформатори поліції. Заслухавши під час підготовчого судового засідання клопотання сторони обвинувачення про надання дозволу на нерозкриття з міркувань громадського інтересу певних доказів, суддя вирішив, що немає потреби розкривати оспорювані докази. Він відхилив клопотання сторони захисту про виключення із доказової бази свідчень, зроблених таємними агентами поліції. Після цього заявник визнав свою вину.

Право: Стаття 6 § 1 – Уряд, який просив про передання справи до Великої Палати, повідомив, що не бажає підтримувати провадження і погоджується на просте підтвердження Великою Палатою рішення, постановленого Палатою Суду. Не вбачаючи підстав відступати від висновків Палати, Велика Палата робить висновок про порушення статті 6 § 1 з причин, наведених Палатою.

[Витяг із рішення Палати – Вимоги справедливого судового розгляду виключають застосування доказів, отриманих внаслідок пастки. Хоча у англійському праві факт наявності пастки не становить доказ на користь захисту, проте це створює для судді обов'язок або постановити рішення про закриття кримінального провадження через процесуальні порушення або відхилити докази, отримані таким шляхом. Оскільки у випадках заявників неможливо встановити, чи мали місце пастки, що суперечать статті 6, через те, що відповідна інформація не була розкрита, Суд вивчить провадження, у рамках яких щодо кожної з двох справ було ухвалено рішення стосовно заяв про влаштовані пастки, аби перевірити, чи права сторони захисту були належно захищені. Окрім поваги до принципів змагальності і рівності сторін, стаття 6 вимагає, аби прокуратура повідомила стороні захисту відповідні докази. Право на розкриття необхідних доказів не є абсолютним, проте законними можуть бути визнані лише ті заходи, що обмежують права сторони захисту, які є абсолютно необхідними. До того ж, будь-які труднощі, завдані стороні захисту, повинні бути надалі достатньо компенсовані в ході провадження. Вони, наскільки це можливо, повинні відповідати вимогам змагальності і рівності сторін, а також мають доповнюватись належними гарантіями. У справі *Jasper* (рішення від 16 лютого 2000 року) Суд вирішив, що той факт, що суддя, який розглядав справу за суттю, досконало знаючи питання, порушені в ході судового розгляду, врівноважив загальний інтерес і права сторони захисту, є достатнім для того, аби можна було зробити висновок про дотримання статті 6 § 1. Водночас Суд у згаданій справі визнав належним те, що прокуратура не використовувала нерозкриті докази, котрі, до того ж, ніколи не доводились до відома присяжних. У даній справі, навпаки, нерозкриті елементи доказової бази стосувались або могли стосуватись питання, котре вивчав суддя, який розглядав справу за суттю. Клопотання про відхилення певних доказів через наявність пастки мали вирішальне значення, оскільки якби їх було задоволено, кримінальне переслідування припинилось би, а нерозкриті докази, можливо, стосувались фактів, пов'язаних з цими клопотаннями. Через відмову розкрити ці докази, сторона захисту не змогла повноцінно розвинути своє мотивування про наявність пастки. До того ж, у обох справах суддя, який відхилив мотивування щодо пастки, вже бачив докази, надані обвинуваченням, і котрі, можливо, стосувались порушеного питання. За таких обставин провадження в обох справах не відповідало вимогам змагальності і рівності сторін і не доповнювалось гарантіями, здатними захистити інтереси обвинувачених.]

Висновок: порушення (одноголосно).

Стаття 41 – Суд вважає, що встановлення порушення є достатньою справедливою сатисфакцією моральної шкоди. Було присуджено відшкодування видатків і витрат.